

BARTHA GUSZTÁV

KEZEK 2.

A cigányasszony tenyéréből jószolt. Azzal mentetetőzött, hogy a purdék megtalálták, szertehordták a táborban a párnacihába rejtegetett, csehvilág-beli tarokk-kártyáját. Hát oszt tenyéréből jósol azóta, ami nem könnyű, mert a sors egyik-másik emberkézen úgy, de úgy összeszálalja a vonalakat...

– Élet-, szerelem- és a fejvonal, mind mély vonal – magyarázta, i hanggal párosítva a hosszú magánhangzókat – a halálodru’, a vágyadrú’ és arrú’ beszélnek, hogy te ki vagy.

Aztán sokáig hallgatott, összevont szemöldökkel vizsgálgatta a feléje nyújtott meg-megremegő női tenyeret. Végül pipára gyújtott, és perc alatt tele pipákolta bodor kék füsttel a fás, cserjés parkzúgot, ahol a padja állt, vagyis amin ő ült, várt bárkire naphosszat, hogy három rubelért, a falusi-aknak fél kiló füstölt szalonnáért jövőt jövendőljön.

Ki nem kíváncsi a jövőjére?

Zsuzsika nénje mondogatta, hogy a jó háziasszony a kamrában kezdi a nagytakarítást. Lepókhálózza, fölsepri, aztán sorra veszi a stelázsos sorjázó literes, másfél literes üvegekben eltett befőtteket. A fölsissedt, romlásnak indult befőtt onnan ismerhető, hogy felpúposítja a celofánt, újabban a pléh-fedőt. Ilyenkor a jó háziasszony felnyitja az üveget, megszagolja, belekóstol, és ha még nem járta át a penész, a keserű-savanyú íz, eldönti, hogy most átfőzi vagy fogja, és kidobja a szemébe.

Dezső, Isten nyugosztalja, kezdetben, a fületlen kannába gyűjtötte a romlott befőttet: szilvát, barackot, körtét vegyesen, és ha szóba került, csak nevetett a cigányasszony megnevezte, baljóslatú tenyérdombokon, hogy a magány, a kíváncsiság vagy a kapzsiság előbb-utóbb romlásba dönt.

Elza mama, így szólították a sarki boltban, minden hónap utolsó hetében nagytakarított. Kedden, szerdán, nagy ritkán csütörtökön kezdte a munkát. Elad-dig a postást várta, a nyugdíját, mert flakonnyi hypo nélkül belegebedhet a port-törlésbe, a súrolásba, akkor sem lesz igazi a rend. A rendnek nincs főtt étel illata, mosatlan szennyes szaga, és nem is drogéria: Zsuzsika nénje szerint olyan... olyan üdévé, könnyeddé, balszamossá válik tőle a lakásban a levegő, az élet...

Dezső, kezdetben, nem tudta, mi a rend. Volt hogy az egész éjszakai műszak alatt durákozott, beosztottjaival verte a kártyát a remízben, abban a

petróleumbűzös, karbidszagú szörnyűséges hodályban. Miért? Miért nem tudta megérteni, hogy egy állomásfőnök-helyettes nem bratyizhat akárkikkel, hogy... hogy a szabadnapjai nem a Tóni főztkolte házi pálinka kortyingatásáról kellene, hogy szóljanak?! Ült a konyhaasztalnál, kezében a pálinkás pohárral, és ha nem a fogát csikorgatta, durvábbnál durvábbakat üvöltött. Volt hogy hajnalok hajnaláig bizonygatta, hogy már pedig ő becsületes, és az apja is az, és az anya is. Jól mondta Zsuzsika nénje: betette a tökét a készbe...

– A gádzsó se veri a szeget a saját lábába.

A cigányasszony ezzel fogadtatta, majd Elzácska helyett Erzsikémnek szólította, és jelezte, hogy felesleges odanyújtania a bal tenyerét. Ismeri. A házassági vonal nagyon ritkán hazudtolja meg magát. Bár igazából a múlt idő sem tévedhetetlen, van kinek arcára, idejekorán rámélyíti ráncait. A már kisváros-szerte ismert jósnő széles ábrázatán az elmúlt öt év sokat vénített: ajkát barnássárgára cserzette a folytonos pipázás. Ellenben szeme elevenebbé, beszéde csiszoltabbá vált. Fényes szálú réklire, új földsíroló rózsás szoknyára, zárfedeles, öblös pipára tett szert, és nem mahorkával, hanem disznóhólyagban tartott illatos dohánnyal tömkölte tele.

Iluska karon ülő volt, a jövő sem tűnt olyan illékonyak, és mégis...

– Miko' üvöltözik, üvöls vissza! – vont vállat a cigányasszony.– A nemszeretem házasságnak nem árt.

– Megver, nekem jön a nagy kezével.

– Nem fog – szörtyögött a szipóka, és a barnássárga ajak megengedett magának egy aprócska mosolyt. – Annyira azé' má' nem paraszt, hogy ne tudja, mér és hová tette be a tökét.

Nem igaz! Zsuzsika nénje templomjáró volt világéletében. De hát akkor honnan...

Elza mama, táskájából asztalra pakolta a sarki boltban vásárolt kiló cukrot, csomag teát, kenyeret, majd a konyhai vízcsaphoz csoszogott, és előbb a bal, aztán a jobb csuklójára hideg vizes zsebkendőt kötött. Mindennek megy fel az ára, de úgy látszik, a hypo nem cikk. Valaha, szombatontként, versenyt takarítottak az utcabeli fiatalasszonyok: ecetes vízzel mosták le az ablaküvegeket, mosószódással törölték a parkettát, súrolták a padló-csempét... Hol volt akkor még hypo meg a mindenféle bipók!? Fürge ujjak voltak és ügyes kezek, nem esett ki belőlük a munka.

– A jó háziasszony a kamrában kezdi a nagytakarítást...– motyogta Elza mama, majd szemmagasságba emelve, fény felé tartotta mindkét kezét. – Ráncosak vagytok, vének, nemigen tudnának jövőt jósolni belőletek...

S csak úgy zengett a konyha:

– Apám azt mondta, majd megszeretlek. Hát nem szeretlek! Szeretnélek, ha volna kit! Apám házat rakott a fenekünk alá, hogy éljük... Hát élet ez?! Mondjad, mit akarsz?! Mit akarsz a viselkedéssel elérni? Hogy meggyűlöljelek!? Vedd tudomásul, apámnak a kisujja többet ér, mint te! Te, te...

Dezsőnek, isten nyugosztalja, még maradt annyi ereje, hogy a padló-csempéhez vágja a kezében lévő poharat. Aztán csak ült, ült a konyhaasztalnál hajnalig. Pont úgy csüngött a gondolatain, mint a kékszínű vasutas öltöny a fogason.

– De hát honnan a fenéből vette a cigányasszony, hogy reggel, munkába menet puszit ad, és Elza helyett Erzsikémnek fog szólítani?

Elza mama, a válasz nélkül maradt kérdéssel, jó ideig eltipegett-topogott az asztal körül, cukortartó edénybe töltötte a cukrot, szekrénybe rakta a kenyeret, a doboz teát.

Nagy ház, sok munka. Bizony, eljön az idő, lesz úgy, hogy egy hétig fog tartani a nagytakarítás. A hosszú, folyosószerű előszobából, bal kézre: hálószobára, tévésobára; jobb kézre: gyerekszobára, konyhára, szemben fürdőszobára nyíltak az ajtók. A tágas konyhához fürdőszoba szélességű spájz is tartozott, beépített vasvázás stelázssival, padfeljáró nyílással, létrával. Valójában minden szobában volt televízió, sőt a konyhába is jutott egy, a tévésobából mégsem lett nappali, tévészoba maradt.

Dezső akarta:

– Zsuzsika nénye odahaza úrhatnámkodjon!

A magas talajvízszint miatt, a házhoz nem tartozott pince. A gázkazán külön sufnit kapott a toldalékként épült nyári konyha végében. Felseperni, lepókhálózni nem sok idő. A nyári konyha dugig lomtár. Gyerekként Iluska babázott benne, játszott az utcabeli kisfiúkkal papás-mamást. Voltaképpen ott nőtt fel, már-már észrevétlenül.

Dezső akarta:

– Kiköltözni, beköltözni: minek? A falumban, sok helyen, telente is a nyári konyhában szorong a család, a bazi kockaházak meg ott állnak üresen.

Iluska Zalában tanítónő, karácsony másnapján a két unokát küldözgeti haza, felváltva. Iluska már soha, nincs az a pénz, amiért hazaköltözne.

Elza mama, csuklóin a kézgörcsoldó, hideg vizes zsebkendővel, elindult ugyan a kamaraajtó felé, de végül azon kapta magát, hogy folyosón álló súrolóvödör mellett áll, és decinyi hypot lötytyint a vízbe. Holott a kamrasarokban álló fületlen kannát nem ártana végre kidobni, a stelázsin

az üvegeket sorba rakni... Az özvegyi nyugdíjból nemhogy eltenni való friss gyümölcsre, igazából semmire sem telik.

– Zsuzsika nénye, ha élne, bizonyára azt mondaná: rossz háziasszony lettem. Eh! Keresztöltésnél: ha jobbkezesek vagyunk, balról kezdjük jobbra, ha balkezesek, a túvel jobbról balra kell haladniuk; szegőöltésnél a jobbkezeseknek jobbról balra, a balkezeseknek balról jobbra kell a túvel öltögetniük, de úgy, hogy visszahajtott szél mindig feléjük nézzen.

Elza mama Zsuzsika nényétől tanult meg bélelt függönyt varrni, a felső szegélyre ceruzaberakást készíteni, fodrot rakni. Régen volt.

Dacára a nyáridőnek a cigányasszony nagykabátban ült a padján, s nem köhögött, hanem valósággal hurított, a tüdejéből felszakadó sárgás váladékot a támla mögött burjánzó gazba köpködté. Tekintete süttött a láztól, beszéde krákogás-károgás szerűen hatott:

– Ugat a halál kutyája. Ugat a halál kutyája – s ezt megismételte még vagy háromszor, mielőtt Elza balkeze után nyúlt. Jéghideg ujjainak tapintása felért a dörzspapírral, szinte már fáj. – Az urad kitart egy nőt...

Elza elkapta balját, és gyorsan mindkét kezét az ölében tartott táskája mögé rejtette. Tudja ő azt, meg azt is, hogy egy országút a nő, csak az nem... aki nem akarja. Egész véletlenül... erre...

– Olvastam valahol, igen, hogy a kisujj alatti nagy domb nem kapzsiságot, hanem okos nőt jegyez.

– Egy lettél apáddal, ahogy megjósoltam...

Elza mama sarkig kitarta a tévészoba ajtaját, apránként berakta a küszöb elé a vödrot, a szivacsot, a tollseprűt, na és kislapátot, s csak aztán nézett szét a szobában. A faltól falig ebédlőszekrény tükrös, üveges polcain tucatszám sorjázó kristályvázák, poharak mód felett megcsillogtatták a fodros, sárgabársony függöny rései között beszüremelő napfényt. A szekrény tetején plafonig értek az egymásba rakott fazekak, Elza mama bokáig süpedt a bőrfotelek elé terített afgán mintás szőnyegben. És a csillár...

Dezső, Isten nyugosztalja, jól keresett, mellékesen tízszer annyit, és ha nincs az a ribanc... talán ma is élne.

Nagybereg, 2014.